

Opgedragen en in trouwe herinnering aan al mijn kameraden van toen,
gevallen, overleden of nog in leven

Met dank voor de verbondenheid en de trouw die in zware en bittere
tijden zijn gegroeid en een bindteken zijn gebleven met de bevolking van
gemeenten als Bellheim, Liedolsheim, Lingenfeld, Rheinsheim
en vele andere

Als bevestiging van de onverbrekelijke vriendschap die daaruit is
ontstaan met onze toenmalige garnizoensstad Philippsburg, haar bestuur
en haar bevolking, die ook na de oorlog verder werd onderhouden onder
de burgemeesters: Karl Frank, Fritz Dürrschnabel, Jürgen Schmidt en
Stefan Martus

Nooit meer oorlog

Nie wieder Krieg

No more war

Plus jamais de guerre

BIJ DE VLAAMSE LUCHTAFWEER

DRIES TIMMERMANS

Bewerkt door **RUBEN DONVIL**

Inhoud

	Woord vooraf	
Hoofdstuk 1	DE FLAKBRIGADE IN HET KORT	15
	Een bewogen voorgeschiedenis	15
	De voorbereidingen	17
Hoofdstuk 2	MIJN EERSTE OORLOGSERVARINGEN	25
	Mei 1940	25
	Het plichtsgevoel	26
	Een transformatie	28
	Afscheid van Saffraanberg	32
Hoofdstuk 3	VLAMINGEN OP DITS GRONDGEBIED	27
	Over de Rijn	27
	Market Garden	41
	De trein naar nergens	43
	Oorlog en liefde	46
	Een vriend voor het leven	50
	Een last voor het bestuur	54
Hoofdstuk 4	AAN DE ARBEID	57
	Handen uit de mouwen	57
	Honger zonder hongerloon	59
	Klaar voor de strijd	60
	Opleidingen bij de vleet	61
	En nu in de praktijk	64
	Aan de feesttafel	65
	Verbazing	66

Timmermans, Dries
Bij de Vlaamse luchtafweer

© 2014, Dries Timmermans en Davidsfonds Uitgeverij nv
Blijde Inkomststraat 79-81, 3000 Leuven
www.davidsfonds.be
www.twitter.com/davidsfonds
www.facebook.com/davidsfondsuitgeverij
Tekstbewerking: Ruben Donvil
Vormgeving binnenwerk: Sin Aerts
Omslagontwerp: Davidsfonds Uitgeverij
Omslagfoto:

D/2014/0240/04
ISBN 978-90-5908-528-2
NUR 680, 689

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand
en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze,
hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen
of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming
van de uitgever.

Hoofdstuk 5	BRUGGEN EN BRUGGENHOOFDEN	71
	Eenheid 502	71
	Een uitputtingsslag	72
	Hoop en verwachtingen	74
	Bombardementen zonder einde	75
	De kleinere kalibers in actie	76
	Aankomen en weer vertrekken	78
	Muziek, heimwee en hulde	79
	Troepenconcentraties rond Germersheim	81
	Vrijwilligers	84
	Vergezichten en bekende gezichten	88
Hoofdstuk 6	DE HEL IN DUITSLAND	93
	Wachten in de stilte	93
	Spionnen in de lucht	95
	Voet aan de grond	96
	De eerste contacten op de grond	97
	Drukte bij Bellheimer Wald	102
	Als een hotel	105
	De ontsnapping uit de hel	106
Hoofdstuk 7	DE AFTOCHT	111
	Op de andere oever	111
	Inpakken en wegwezen	114
	Weer onder vuur	115
	Intermezzo's en dan weer verder	118
	Ondoordachtheden	120
	Onbekende wapens	121
	Tijd gezocht	123
	In het nauw	124
	Ons leven in de praktijk	127

Hoofdstuk 8	DE LAATSTE STUIPTREKKINGEN	131
	Gevangenisgeruchten	131
	Het aandeel van Turcksin	134
	De Flak in ontbinding	136
Hoofdstuk 9	ACHTERAF	141
	De kleren maakten de man	141
	De gruwel van de kampen in Duitsland en België	143
	In de handen van het gerecht	145
	Herdenkingen	149
	In de maatschappij	151
	Nawoord	155
	Bibliografie	156

Woord vooraf

België telde aan het einde van de oorlog negen miljoen inwoners, maar bracht het toch voor elkaar om 405.067 dossiers aan te leggen tegen echte of vermeende collaborateurs. Zowat 55.000 van die dossiers – ongeveer dertien procent – hadden een veroordeling tot gevolg. Om een overzichtelijk beeld te kunnen vormen van de collaboratie en haar vertakkingen, is het aangewezen om die te verdelen in drie hoofdcompartimenten.

De eerste soort was de politieke collaboratie, waarbinnen ook de culturele collaboratie het best thuishoort. Deze burgerlijke samenwerking met de bezetter werd in Vlaanderen principieel door het VNV (Vlaams Nationaal Verbond) en de DeVlag (*Deutsch-Vlämische Arbeitsgemeinschaft*) gedirigeerd. Het is deze vorm van collaboratie die globaal bekeken in Vlaanderen het meest tot de verbeelding spreekt, omdat ze streefde naar politieke macht en zeggenschap. Bekende figuren uit de vooroorlogse Vlaams-nationalistische politieke wereld, van het VNV, maar ook van de DeVlag en Rex raakten erbij betrokken en kregen hiervoor na het einde van de oorlog de rekening gepresenteerd.

Daarnaast was er de economische collaboratie. Men kan er niet omheen dat deze vorm van samenwerking met de bezetter uitsluitend winstbejag tot doel had en geen ethische argumenten op tafel kon leggen om de stap in de collaboratie te rechtvaardigen. Al kort na de capitulatie van België ontstond een samenwerking tussen zowel grote ondernemingen als particuliere ondernemers en de nieuwe meesters in het land. Volledigheidshalve moet aan dit begrip ook de massa arbeiders worden toegevoegd die in de periode van vlak na de ‘Acht-tiendaagse Veldtocht’ (10 tot en met 28 mei 1940) tot wanneer deze tewerkstelling een verplichtend karakter kreeg, een contract ondertekenden om vrijwillig in Duitsland en dan voornamelijk in de oorlogsindustrie te gaan werken. Voor deze zowat vierhonderdduizend vrijwilligers was het natuurlijk veeleer werken om te overleven en minder om principiële redenen. Deze raming is gebaseerd op cijfers die steunen op het aantal zesmaandelijks contracten die toen door de Duitse diensten met deze arbeiders werden afgesloten. Over deze vorm van eco-

nomische collaboratie en de belangen die daarmee gemoeid waren, werden na de oorlog nauwelijks cijfers vrijgegeven. Er waren ook megaondernemingen die instonden voor het verwezenlijken van onder andere de *Atlantikwall*, maar ook van militaire vliegvelden in België en Noord-Frankrijk, om niet te spreken over allerhande toeleveringsbedrijven die de levensbehoeften van de Duitse bezettingstroepen mee verzorgden. Zij waren in vele gevallen gelieerd met volledig Belgische ondernemingen of vertakkingen hiervan en streken hiervoor massa's geld op.

De derde vorm van samenwerking met de bezetter wordt algemeen omschreven als de militaire collaboratie en heeft ongetwijfeld een nieuwe dimensie en klemtonen aan de collaboratie toegevoegd. Duizenden Belgen – vooral jongeren – werden bereid gevonden om dienst te nemen. Het fenomeen manifesteerde zich op een wijze die men voordien niet voor mogelijk had gehouden. Niet alleen in Vlaanderen, maar ook in Wallonië en Brussel draaiden de werfkantoren dan ook op volle toeren en zorgden voor een vloedgolf van vrijwilligers die zich meldden voor de dienst. Vooral nadat Duitsland de Sovjet-Unie binnengevallen was, bereikten die aanmeldingen onwaarschijnlijk hoge pieken. Opmerkelijk is dat die rage tot dienstneming bijna tot aan de ineenstorting van het Derde Rijk in mei 1945 standgehouden heeft.

Om een beter zicht te krijgen op die militaire collaboratie in België is het belangrijk om ze op haar beurt op te splitsen in twee delen. In de eerste groep ondertekenden de vrijwilligers een contract dat hen rechtstreeks bond met de Duitsers. Ze werden opgenomen in een bestaande Duitse legereenheid of een onderdeel ervan en konden ingezet worden op alle plaatsen waar de Duitsers aanwezig waren. Vlamingen die tot deze vrijwilligers behoorden, vond men terug bij wapenonderdelen als de *Waffen-SS*, het *NSKK* (*Nationalsozialistisches Kraftfahrkorps*), de Organisatie Todt, de *Kriegsmarine* en andere Duitse eenheden. Ze werden dan ook volledig beschouwd als deel van het Duitse leger. Tot de tweede groep behoorden de ettelijke duizenden die zich aanmeldden voor inzet op het thuisfront, in formaties zoals de Vlaamse Wacht, de Fabriekswacht, de Wachtbrigade, de Spoorwegwacht en de Vlaamse ss-Wacht.

De politieke collaboratie in Vlaanderen heeft de militaire collaboratie onvoorwaardelijk gesteund en er propaganda voor gevoerd. De Duitsers hadden nochtans de pest aan de politieke tegenstellingen die alleen maar voor tweedracht in de diverse eenheden konden zorgen. Ze stelden dan ook alles in het werk om hieraan in de kortste tijd een einde te maken. Het contrast tussen de twee rivaliserende collaboratiebewegingen VNV en DeVlag had intussen echter zulke proporties aangenomen dat een vergelijk niet meer tot de mogelijkheden behoorde. Een uniform beleid zoals de Duitsers zich dat voorgesteld hadden, waarbij de twee partijen zouden samenwerken, was een zuiver utopische opvatting geworden. Zelfs de ferventste voorstanders van een dergelijke samenwerking moesten dat erkennen. De leiding van het VNV voelde zich bekocht toen bleek dat de verwachtingen die ze als tegenprestatie voor hun engagement in de collaboratie hadden, niet ingelost zouden worden.

Brigadeleider Turcksin met zijn stafofficieren

Hitler liet er persoonlijk niet de minste twijfel over bestaan dat er van een zelfstandige Vlaamse staat na het einde van de oorlog geen sprake kon zijn en dat van een eventuele Dietse of Groot-Nederlandse ordening helemaal niets in huis zou komen. Het VNV bleek duidelijk zijn verwachtingen op los zand gebouwd te hebben. De leiding moest bovendien met bitterheid vaststellen dat er geen weg terug meer was. De Fabriekswacht, die nadien werd omgevormd tot Wachtbrigade en waaruit later nog het Jongerenkorps en de Vlaamse Flakbrigade zouden ontstaan, kan in de optiek van de militaire collaboratie zowat als een buitenbeentje beschouwd worden, door haar zelfstandige opstelling en de unieke plaats die ze bekleedde in de complexiteit van de collaboratie in Vlaanderen.

In een eerder boek van mijn hand met de titel *De Fabriekswacht: Vlamingen in de Luftwaffe* werden de formaties Fabriekswacht, Wachtbrigade en het Jongerenkorps al beschreven en doorgelicht. Behalve een kort overzicht kwam de Vlaamse Flakbrigade in dat boek niet aan bod. Daarom wilde ik graag dat ook die eenheid, die in de loop van de oorlog een groot deel van haar zelfstandigheid had kunnen bewaren, belicht zou worden. Ik zal het in dit boek voornamelijk hebben over de periode vanaf september 1944 in Duitsland zelf. Het was daar dat de Vlaamse Flakbrigade zich in de ultieme fase van een toen al door Duitsland verloren oorlog zou ontbolsteren tot een volwaardige gevechtsforma-

tie in de echte betekenis van dat woord. Naast haar inzet als luchtafweer tegen de geallieerde bommenwerperformaties, waarvoor ze eigenlijk veel te weinig opgeleid was, kreeg ze tijdens die gevechten te maken met alle aspecten van pantserafweer en artilleriebeschieting. Vooral dan zou de Flakbrigade de relevantie van het begrip ‘gevechtseenheid’ en de bijzonder bittere realiteit ervaren.

Bij het schrijven van een dergelijk geladen stuk geschiedenis heb ik mijn best gedaan om in alle omstandigheden objectief te blijven en de vooringenomenheid tot een minimum te beperken. Toch blijf ik per slot van rekening ook maar een mens van vlees en bloed met eigenschappen en gebreken. Net zoals duizenden anderen ben ik door de Tweede Wereldoorlog en heel zijn nasleep getekend en geobsedeerd. Ik ben geboren in 1924 en was als jongeling lid van een collaborerende groepering. Vanzelfsprekend word ik bij sommige passages in dit verhaal onweerstaanbaar meegesleept door mijn gevoelens, overmand door mijn emoties of gedreven door mijn enthousiasme. Dit verhaal gaat over een deel van mijn jeugd en is geen uiteenzetting van iemand die niet betrokken was bij de feiten. Het creëert daardoor gekleurdeheid en het is belangrijk dat de lezer dat goed in het achterhoofd houdt.

Standaard van de Vlaamse Flakbrigade

De Flakbrigade in het kort

Een bewogen voorgeschiedenis

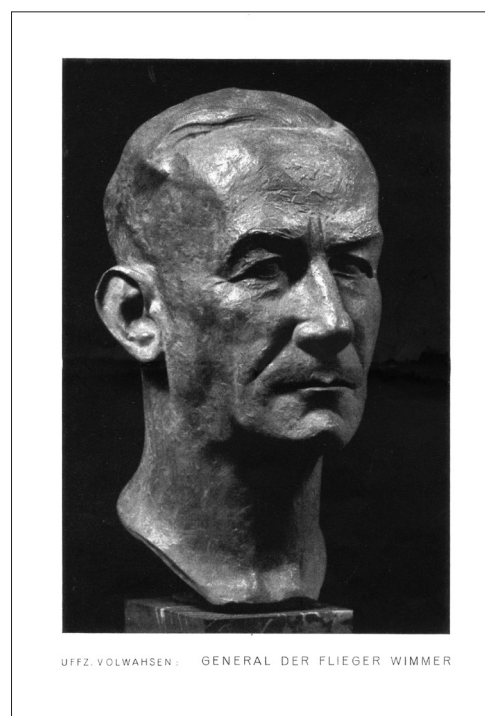
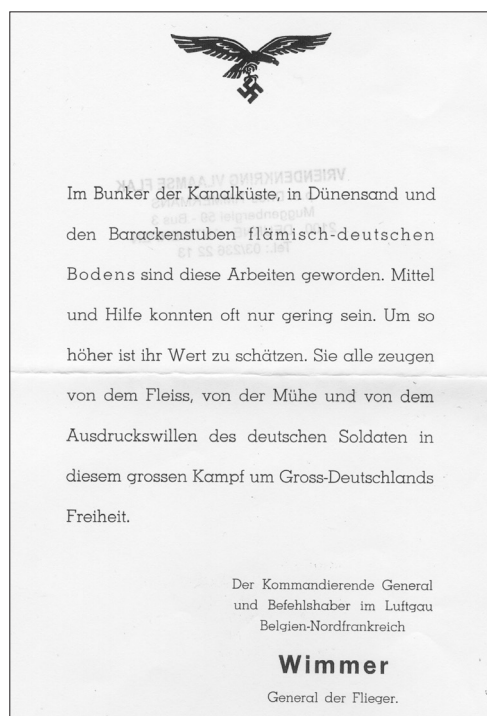
De 'Flakbrigade' was de laatste fase in een proces van veranderingen van naam en functies. Al in mei 1941 richtte Christiaan Turcksin – een cafébaas uit Vilvoorde maar ook lid van het VNV – de paramilitaire militie Fabriekswacht op die al na een klein halfjaar haar naam moest veranderen in Vlaamse Wachtbrigade. Die militie had bovenal als opdracht de militaire domeinen van het *Luftgaukommando* te bewaken. Dat was het onderdeel van de *Luftwaffe* dat in België en Noord-Frankrijk instond voor luchtafweer en vliegveldlogistiek. Voor het Duitse opperbevel was dat handig meegenomen, aangezien er Vlaamse mannen ingeschakeld werden in plaats van Duitsers. Zo kon het meer eigen militairen aan het Oostfront concentreren na de inval in de Sovjet-Unie in juni 1941.

Omdat Turcksin café-uitbater was, was hij de aangewezen persoon om als koppelbaas op te treden. Hij rekruteerde zoals een uitzendkantoor vanuit zijn zaak burgers voor zijn Fabriekswacht. Degenen die ingingen op dat aanbod waren meestal VNV'ers. Ze kregen hiervoor een salaris en Turcksin nam daar een commissie op. Om meer volk aan te kunnen trekken, ging de Fabriekswacht samenwerken met het VNV en zijn propagandamachine. Hij werd daardoor een onderdeel van de VNV-militie en Turcksin moest een aantal bevoegdheden prijsgeven aan Bert Meuris, die de politieke en militaire leiding op zich ging nemen. Na Meuris' ziekte in 1943 verkreeg Turcksin echter opnieuw de volledige zeggenschap over de Fabriekswacht.

In mei 1943 ging de militie meer militaire eigenschappen aannemen. De naam werd veranderd in Vlaamse Wachtbrigade en de leden waren niet langer burgers, maar vielen vanaf dan als militairen onder de Duitse krijgswetten. De eenjarige contracten liepen in het midden van het jaar 1944 stilaan af en omdat velen besloten om huiswaarts te keren, daalde het ledenaantal sterk. Turcksin besepte dat hij snel moest handelen en trachtte zoveel mogelijk manschappen

Links: de aanwezigheid van de Luftwaffe in Brussel.
Onder: het beeldhouwwerk is het hoofd van General der Flieger Wimmer, Kommandierende General und Befehlshaber im Feldluftgau Belgien-Nordfrankreich.

te overtuigen om toe te treden tot de nieuwe, zelfstandige en Nederlandstalige luchtafweereenheid: de Vlaamse Flakbrigade.¹

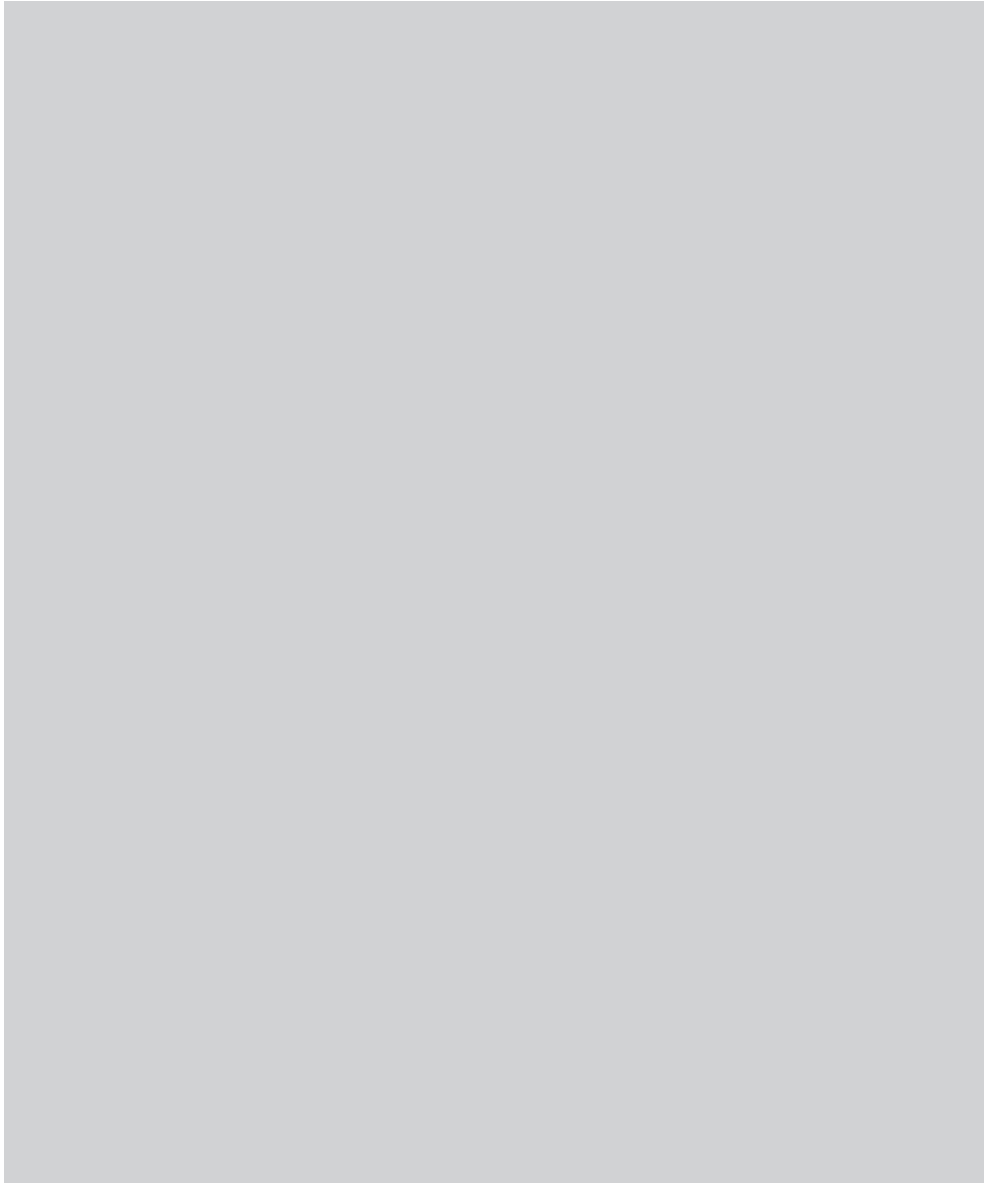
Toen de eenheid in Duitsland aankwam, werd het protocol over de oprichting van de Vlaamse Flakbrigade bevestigd. Ze zou een zelfstandige eenheid blijven. Dat betekende dat de structuur van de brigade dezelfde bleef als die van de Wachtbbrigade en de in Vlaanderen opgerichte Flakbrigade. Concreet hield dat ook in dat Vlaamse officieren en onderofficieren van hoog tot laag de brigade zouden blijven commanderen en aanvoeren. Het Nederlands bleef als voertaal van toepassing voor alles wat de interne aangelegenheden van de brigade betrof, maar ook de organisatie van de brigade bleef een specifieke aangelegenheid van de eenheid zelf. Deze *Flämische Flakabteilung* maakte wel integraal deel uit van de *Luftwaffe*. Concreet betekende dit dat de opleiding en de bevelvoering van het geheel onder de bevoegdheid van de *Luftwaffe* vielen. De zelfstandige opstelling die al in Vlaanderen tussen de *Luftwaffe* en de brigade-leiding overeengekomen was, bleef ook in Duitsland van toepassing en werd door de *Luftwaffe* in al haar bepalingen verder gerespecteerd.

Het bleek echter al heel snel dat de hoogste ss-instanties in Berlijn er heel andere opvattingen op na hielden. Onder andere onder druk van de Vlaamse Landsleiding van Jef Van de Wiele – een soort van nationaalsocialistische Vlaamse regering in ballingschap in Duitsland – stelde men alles in het werk om deze zelfstandige brigade in haar totaliteit bij de ss-Divisie Langemarck onder te brengen. De verbondenheid met de *Luftwaffe* is dan ook van enorme betekenis geweest tegen die geplande annexatie. Het weerwerk van Turcsin heeft tot positieve resultaten geleid en is alleen maar mogelijk geweest dankzij de bescherming en de medewerking van de *Luftwaffe*.

De voorbereidingen

Van bij het begin was de aantrekkingskracht van de Flakbrigade groot en dat hadden de oprichters niet verwacht. Men hoopte in het begin op een 200-tal inschrijvingen vanuit de Wachtbbrigade, maar dat cijfer werd snel overschreden. De Wachtbbrigade leek er zelfs door leeg te lopen en dat was allerm minst de bedoeling. Amper twee maanden na de eerste oproep was het aantal kandidaten al gestegen tot 1700 en om te vermijden dat een te groot aantal Wachtbbrigadesoldaten hun wachteenheid zou inruilen voor de nieuwe Flakbrigade, werden de toelatingsvoorwaarden strenger gemaakt. Uiteindelijk werd de brigade toch samengesteld uit ongeveer 2500 manschappen en volgens het kaliber van het geschut ingedeeld in een lichte en een zware afdeling.

¹ 'Vlaamse Wachtbbrigade', in *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, p. 3438; DE WEVER, B., *Greep naar de macht*, Tielt en Gent, 1995, p. 577-578 en WILLE, O. Van 'Fabriekswacht' tot 'Flakbrigade': Christiaan Turcsin en zijn paramilitaire formaties, onuitgegeven licentiaatsverhandeling RUG, 1990.

*P. 18 en 19: de wapens waarmee
de Vlaamse Flakbrigade was uitgerust*

Voor de lichte afdeling bestonden de kanonnen uit lopen met een diameter van 20 mm of 37 mm, uitsluitend geschikt voor een directe beschieting. Er waren lichte kanonnen met een, twee en zelfs vier lopen. Niet alleen voor de luchtafweer maar ook voor allerhande beschietingen, zoals vanaf marineschepen, kwamen die stukken geschut van pas. Daarnaast konden ze naargelang de noodzakelijkheid op sokkels en op affuiten geplaatst worden. De eerste was een vaste opstelling, terwijl de tweede manier de wendbaarheid aanzienlijk verhoogde. De zware afdeling had batterijen met de befaamde 88 mm-kanonnen ofwel met de 105 mm-uitvoering. De buitengewone slagkracht van die stukken geschut was legendarisch en bijzonder gevreesd door de tegenstrever. Ze hadden het enorme voordeel dat ze konden dienen als 'Flak' (*Flugzeugabwehrkanone* of vliegtuigafweer) en als 'Pak' (*Panzerabwehrkanone* of pantserafweer) en zelfs efficiënt bleken voor bunkerbeschietingen. Zo kwamen ze dus voor zowel directe als indirecte actie in aanmerking.

Het theoretische onderricht en de vormingslessen die de bemanningen tot dan toe te verwerken gekregen hadden, konden nu in de praktijk omgezet worden. De praktijkoefeningen werden tientallen keren per dag ingestudeerd en opnieuw herhaald tot ieder bemanningslid zijn opgelegde handelingen bijna blindelings kon uitvoeren. De realiteit zou spoedig aantonen dat al die theorie en schijnsituaties wel allemaal mooi klonken wanneer ze als lesmateriaal verwerkt werden, maar dat de praktijk toch nog wat anders bleek. Discipline en eendrachtig samenwerken waren voor een optimaal functionerende batterij van het allergrootste belang en daar wezen de lesgevers meermaals op.

Het uitschakelen en vernietigen van zoveel mogelijk vijandelijke aanvallers was het uiteindelijke doel van een Flakbatterij. Die vooropgezette en berekende resultaten hingen hoofdzakelijk af van de groepsgeest die samen met de aangekweekte routine al na korte tijd de perfectie moest benaderen. Niet alleen

Links: de meettoestellen en vuurleidingapparatuur van de Vlaamse Flakbrigade. Beide verwezenlijkingen, voortgesprongen uit het brein en vernuft van ettelijke Duitse wetenschappers en technische ingenieurs, waren vaste componenten van het Duitse luchtafweersysteem. Zij droegen toen al elementen in zich die men nu algemeen beschouwt als deel uitmakend van onze hedendaagse computer. Op militair vlak kon men ze beschouwen als pure elitaire hoogstandjes. Het FuMg (Funkmessgerät) of radarapparaat was (toen al) in staat tot op een afstand van 50 kilometer zich in het luchtruim voortbewegende objecten te peilen en op hun koers te blijven volgen. De aldus verkregen gegevens over afstand, hoogte, snelheid en koersveranderingen werden zonder onderbreking via een kabel elektronisch verder geleid naar het E-Messgerät, algemeen Comandogerät genoemd. Daar werden de gegevens door achttien minuscule motoren, amper een sigarendoosje groot, samen met differentialen, overbrengingsmechanismen en andere hulpmiddelen verwerkt tot schietwaarden, die op hun beurt ononderbroken via elektrokabels naar elk kanon van de batterij afzonderlijk werden verder geleid. Wanneer alles tot in de puntjes klopte, moesten de aangemeten vliegende objecten enerzijds en de ingestelde afgevuurde en ontploffende granaten anderzijds, ergens op het voorgerekende punt in het luchtruim elkaar treffen, met het gekende gevolg.

de handeling op zich, maar ook de tijd voor het uitvoeren van die aangeleerde manipulaties was daarbij van cruciale betekenis. Luchtafweer op dat niveau was erop berekend dat een voorbijvliegende vijandelijke formatie binnen het schietbereik een maximaal aantal keren door een zelfde batterij onder vuur genomen kon worden. Het inoefenen van die handelingen en het opvolgen van de elektronisch doorgegeven schietwaarden via het *Kommandogerät* vergden van die bemanningen, die in dit vak toch echte nieuwelingen waren, dan ook een enorme aandacht en een inzet die mentaal en fysiek hoge eisen stelde.

Terwijl tot dan toe de bemanningen hun gemeenschappelijke taak individueel ingeoeffend hadden aan het geschut en de meetapparatuur, was nu het grote ogenblik aangebroken voor de eerste oefening in batterijverband. Nu zou aangetoond worden hoe adequaat die twaalf gevechtsgroepen hun rol ingestuurd hadden en hoe ze zich zouden inpassen in het geheel van de compacte batterij. Een optimaal functionerende zware Flakbatterij manifesteerde zich vanzelfsprekend door het aantal resultaten dat ze behaalde. Die resultaten konden slechts bereikt worden door een correcte samenwerking tussen de twaalf kanonnen en de meetapparatuur. Teamwork was dan ook van het hoogste belang en alleen de gezamenlijke prestatie van de hele batterij kon leiden tot de beoogde resultaten. Zelfs een leek op het gebied van luchtafweer kon tijdens een beschieting vanaf een afstand en met het blote oog vaststellen of alles op wiel-tjes liep. Daarvoor moest hij slechts de stand van de loop van elk van de twaalf kanonnen afzonderlijk in de gaten houden. Er mocht geen enkele afwijking zijn ten opzichte van elkaar en ze moesten een perfect gelijklopend profiel vertonen.

De tijd dat de Vlaamse Flakbrigade als luchtafweereenheid actief geweest is, is veel te kort om een goed oordeel te kunnen vellen over haar numerieke waarde en haar concrete bijdrage als onderdeel van de Duitse luchtafweer. Het is belangrijk om in het achterhoofd te houden dat de eenheid als volledige nieuweling op gebied van luchtafweer in de strijd gegooid werd. De tijd die aan de scholing van de verschillende disciplines besteed kon worden, was bovendien zo kort dat in normale omstandigheden geen enkele militaire leidinggevende het in zijn hoofd gehaald zou hebben om een dergelijke onvoorbereide gevechtseenheid in te zetten. Op dat ogenblik zorgde de totale oorlog in het toen al zieltogende Duitsland er echter voor dat de logische opleidingstermijnen en -kwaliteiten niet gehaald werden.

Al die onvolmaaktheden en het gebrek aan voorbereiding ten spijt waren de resultaten van bij de eerste realistische contacten met de Anglo-Amerikaanse jachtbommenwerpers en *Flying Fortress*-vliegtuigen of vliegende vestingen meer dan behoorlijk. Vooral de wilskracht en de overtuiging die de Vlaamse soldaten opbrachten, waren daarbij bewonderenswaardig. De twee batterijen aan de rechterzijde van de Rijn – de 4de in Rheinsheim en de 1ste in Liedolsheim – bleken bij het behalen van die resultaten het best gescoord te hebben. Dat werd duidelijk aangetoond toen na enkele weken een eerste evaluatie gemaakt werd. De 1ste batterij kreeg toen acht *Abschüsse* of vernietigde doelwitten op haar palmares, waaronder zes zware bommenwerpers, terwijl de 4de batterij twee

trofeeën toegewezen kreeg. Voor ieder succes, dat officieel erkend moest worden door de *Luftgau* en bevestigd door de legerleiding, werd met verf een witte band van twee centimeter breed aangebracht rond de loop van elke geschut dat aan die prestatie deelgenomen had. De meettoestellen en andere apparatuur kregen een miniatuursilhouet van de afgeschoten vliegtuigen als trofee op de flanken geschilderd. Een getroffen vliegtuig waarvan bijvoorbeeld een motor een rookpluim vertoonde maar dat nog verder kon vliegen, telde echter niet voor een dergelijke erkenning. Elke streep kon alvast gezien worden als een pluim op de hoed van de batterij. Het versterkte het eergevoel van de mannen en was een uiting van hun efficiëntie.